

ES fondu pieejamība vides mērķiem un interesešu aizstāvības pieredze

Maksis Apinis, biedrības "Zaļā brīvība" enerģētikas pārejas un ES fondu eksperts

28.11.2023.

Supported by:



Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action



European
Climate Initiative
EUKI

**CITIZENS'
OBSERVATORY**
FOR GREEN DEAL FINANCING

on the basis of a decision
by the German Bundestag



Līdzfinansē
Eiropas Savienība



ES fondi un videi, dabai nozīmīgas investīcijas

- **Atveseļošanas un noturības mehānisms + REPowerEU papildinājums**
- **Kohēzijas fondi (ERAF, ESF, KF)**
- **Taisnīgas pārkārtošanās fonds**
- **Modernizācijas fonds**
- **Sociālais Klimata fonds**

Atveseļošanas un noturības mehānisms 2020-2026 (1,82 mljrd.eur) + REPowerEU papildinājums (124 milj.eur)

- **6 komponentes:**
 - **Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja - 37%**
 - Digitālā transformācija - 20%
 - Nevienlīdzības mazināšana - 20%
 - Veselība - 11%
 - Ekonomikas transformācija un produktivitātes reforma – 10%
 - Likuma vara – 2%

Atveseļošanas un noturības mehānisms (1,82 mljrd.eur)

Komponente: Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja

Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšana (sliežu transporta lomas palielināšanu Rīgā un Rīgas aglomerācijā)

Energoefektivitātes uzlabošana (arī atbalsts atjaunīgās enerģijas veicināšanai)

Pielāgošanās klimata pārmaiņām:

- Investīcijas plūdu risku mazināšanas infrastruktūrā
- Glābšanas dienestu kapacitātes stiprināšana (agrīnās brīdināšanas sistēmas modernizācija, jaunu VUGD depo izbūve)

REPowerEU papildinājums (124 milj.eur + aizdevumu iespēja)

- Šī gada septembrī apstiprināts ANP papildinājums un novembrī apstiprināts EK
- Papildu investīcijas:
 - Elektroenerģijas pārvades sistēmas sinhronizācija (60,3 milj. EUR)
 - Elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu modernizācija (72,9 milj. EUR)
 - Biometāna īpatsvara galapatēriņā palielināšana (1,5 milj. EUR)
- Izmaiņas iepriekšējās investīcijās/reformās:
 - Samazināti sasniedzamie mērķi



Labākās un ne tik labās plānotās investīcijas + panākumi interešu aizstāvībā

Atveseļošanas un noturības mehānisms

+

- Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšana
- Elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu modernizācija -> dekarbonizētas elektrifikācijas reforma
- Energoefektivitātes uzlabošana (t.sk. pāreja uz pāreja uz atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu)

-

- Investīcijas plūdu risku mazināšanas infrastruktūrā
- Atbalsts neproduktīvo mežaudžu aizstāšanai ar produktīvām
- Biometāna veicināšana transportā: Atbalsts pašvaldības auto un ugunsdzēsēju auto iegādei, kas darbotos ar biometānu

Kohēzijas fondi (ERAF, ESF, KF) periodam no 2021. - 2027. gadam – 4,4 mljrd.eur

(Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Taisnīgas pārkārtošanās fonds)

6 politikas mērķi:

1. Konkurentspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību - 19%
2. Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē - 23%
3. Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti - 18%
4. Sociālāka un iekļaujošāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru - 29%
5. Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību - 5%
6. Taisnīgas pārkārtošanās fonda investīcijas - 4%

Kohēzijas fondi periodam no 2021. - 2027. gadam 1

2. Politikas mērķis: Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē

2 galvenās prioritātes:

1. Prioritāte: Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām, specifiskie atbalsta mērķi (SAM):

- Atbalsts energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju uzstādīšanas pasākumiem
- Atbalsts biometāna ražošanai (biogāzes attīrīšanas iekārtas, biometāna transportēšanas, uzpildes infrastruktūra u.c.)
- Piemērošanās klimata pārmaiņām (pārkaršana, plūdi, krasta erozija, agrās brīdināšanas sistēma, VUGD auto)
- Saules elektrostaciju izveide (>1 MW) + uzkrāšana + viedie risinājumi, kapacitātes paaugstināšana

Kohēzijas fondi periodam no 2021. - 2027. gadam 2

2. Politikas mērķis: Zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz bezoglekļa ekonomiku neto izteiksmē

2. prioritāte: Vides aizsardzība un attīstība

- Ilgtspējīgas ūdenssaimniecības attīstīšana (NAI modernizācija, NAI dūņu apstrādes infrastruktūra)
- Aprites ekonomikas veicināšana (atbalsts privātajam sektoram tehnoloģiju ieviešanā, atkārtota lietošana, preču labošanas pakalpojumi, atkritumu pārstrāde, reģenerācija, dalītā vākšanas sistēma, materiālu plūsmas izsekojamība, industriālās simbiozes)
- Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija, dabas aizsardzības plāni noteiktām NATURA 2000 vietām un sugām, dzīvotņu atjaunošana, izglītošanas pasākumi, vides monitoringa sistēmas uzlabojumi, gaisa piesārņojuma samazināšana
- Viedās tehnoloģijas satiksmes plūsmas regulēšanai gaisa piesārņojuma mazināšanai, Park & ride, veloceliņi, jauni elektrovilcieni, ātrjaudas uzlādes stacijas

Labākās un ne tik labās plānotās investīcijas + panākumi interešu aizstāvībā

Kohēzijas fondi



- Pieejamāks atbalsts ēku energoefektivitātes pasākumiem personām, kas pakļautas enerģētikas nabadzības riskam (dubultots finansējums)
- Paplašināts atbalsts energokopienų attīstībai (gan elektroenerģijas, gan siltumenerģijas ražošanai)



- Autoceļu pārbūve (finansējums samazināts, pārvirzīts sabiedriskā transporta attīstībai)
- Risks biodaudzveidībai - pretplūdu pasākumi (zilie risinājumi)
- Joprojām zems ēku energoefektivitātes uzlabojuma mērķis - 30% visiem projektiem, nav dziļā renovācija, trūkst atbalsts netiešai nosiltināšanas veicināšanai
- 30% jābūt klimatam – knapi sasniegts

Taisnīgas pārkārtošanās fonds – 191,6 mlj. eur

- Uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstība, t.sk. pašvaldību “zaļo” teritoriju, kurās veic uzņēmējdarbību un kurās patērē AER, izveide un attīstība - **27,58%**
- Atteikšanās no kūdras izmantošanas enerģētikā, t.sk. kūdras katlu nomaiņa uz atjaunīgiem risinājumiem, purvu rekultivācija - **26,55%**
- Biznesa 'zaļināšana' un produktu attīstība, veicinot energoefektivitāti, energoefektīvu tehnoloģiju ieviešanu - **19,16%**
- Bezemisiju transportlīdzekļu izmantošanas veicināšana pašvaldībās - **11,5 %**
- Nodarbināto prasmju paaugstināšana un atbalsts kvalifikācijas iegūšanai, atbalsts darbaspēka mācībām saskaņā ar uzņēmumu pieprasījumu - **9,2%**
- ES nozīmes biotopu atjaunošana vai purvu ekosistēmu atjaunošana - **3,26%**
- Pētniecības attīstība dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai vides un klimata mērķu kontekstā - **2,76%**

Labākās un ne tik labās plānotās investīcijas

Taisnīgas pārkārtošanās fonds



Nozīmīga daļa pasākumu - energoefektivitāte, AER uzņēmējdarbībā, bezemisiju auto pašvaldībām, kūdras katlu nomaiņa, purvu ekosistēmu atjaunošana, **BET**



- Attiecībā uz degradētiem purviem vairums līdzekļu purvu rekultivācijai (apmežošana, melleņu, dzērveņu audzēšana), nevis purvu dzīvotņu atjaunošanai
- Plāns balstīts uz lēmumpieņemšanā neizmantojamiem datiem par SEG emisijām atjaunotos, rekultivētos, dabiskos purvos
- Netiek vispār apsvērtas nepieciešamās izmaiņas kūdras ieguvē citiem nolūkiem
- Pētniecībā nav paredzēts meklēt kūdras alternatīvas

Modernizācijas fonds - 2023.-2030.gads

198,4 - 317,5 milj. eur

Finansē emisiju tirdzniecības sistēmas izsoles ieņēmumi, tāpēc pamatmērķis - samazināt SEG

Periodā 2023. - 2027. gadam 3 galvenie virzieni:

- 1. Bezemisiju transportlīdzekļu iegādes veicināšana un atbilstošas infrastruktūras izveide vai modernizēšana** pašvaldībām, valsts tiešās pārvaldes iestādēm, kā arī komersantiem, kuru īpašumā ir un savā darbībā izmanto autoparku ar vismaz pieciem transportlīdzekļiem vai, kuri veic pasažieru pārvadājumus ar autobusiem.
- 1. Energoefektivitātes uzlabošanas un atjaunīgo energoresursu izmantošanas veicināšana komersantiem** enerģijas sadales, pārvades un ražošanas procesos, tai skaitā biometāna ražošanai vai elektroenerģijas infrastruktūras modernizēšanai vai paplašināšanai un viedo tehnoloģiju un digitālo risinājumu ieviešanai, un ar to saistītie pasākumi, kas atbilst aprites ekonomikas principiem
- 2. Atjaunīgo energoresursu izmantošanas veicināšana energokopienās un** no atjaunīgajiem energoresursiem iegūtas elektroenerģijas aktīvajiem lietotājiem, kas rīkojas kopīgi **daudzdzīvokļu ēkās**, t.sk. atbalsts ar to darbību saistītās infrastruktūras izveidei

Modernizācijas fonds - 2023.-2030.gads

198,4 - 317,5 milj. eur

Periodā 2028. - 2030. gadam:

70% no finansējuma šiem prioritārajiem pasākumiem:

- Elektroenerģijas ražošanā no atjaunīgajiem energoresursiem un šādas elektroenerģijas izmantošanā
- Energoefektivitātes uzlabošanā, t.sk.transporta, lauksaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas nozarēs un ēku sektorā
- Enerģijas uzglabāšanā, tai skaitā elektroenerģijas uzkrātuvju iegādē un uzstādīšanā
- Centralizētās siltumapgādes tīklu, elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu modernizēšanā, tai skaitā viedo risinājumu ieviešanā
- Elektroenerģijas pārvades tīklu starpsavienojumu starp ES valstīm palielināšanā, modernizēšanā vai caurlaides spējas paaugstināšanā
- Pasākumi saistībā ar darba ņēmēju pārcelšanu, pārkvalificēšanu, kvalifikācijas celšanu un izglītošanu

Labākās un ne tik labās plānotās investīcijas

Modernizācijas fonds



Visi pasākumi nepieciešami (bet jāskatās specifiskie kritēriji)
Sevišķi pozitīvi - atbalsts energokopienų attīstībai



Enerģijas uzkrāšanas risinājumu veicināšana varēja būt starp 3 prioritātēm

Atlikušie 30%:

Finansējumu nepiešķir sadedzināšanas iekārtām, kurās izmanto cietos fosilos energoresursus (tātad tikai ogles, kūdra)

Sociālais Klimata fonds - no 2025 – 2032. gadam 515 milj. EUR


Kombinācijā ar ETS2 jeb transporta un mājokļu sektora pievienošanas emisiju tirdzniecības sistēmai no 2027.gada.

Mērķis – stimulēt ieviest energoefektivitātes pasākumus, pāreju uz tīru enerģiju, bezemisiju mobilitāti, sabiedriskā transporta uzlabošanu, kā arī palīdzēt samazināt negatīvo sociālekonomisko ietekmi.



Interešu aizstāvība ES fondu plānošanā, izlietošanā

esfondi.lv/profesionalienu/uzraudzibas-komiteja



Par ES fondiem | Kontakti | Profesionāļiem | **Projektu portāls** | Valoda | Iestāījumi

Projektu atlases | Normatīvie akti un dokumenti | Īstenotie projekti

Sāklapa > Profesionāļiem > Uzraudzības komiteja

- Uzraudzības komiteja
 - UK e-portfelis 2021-2027
 - UK e-portfelis 2014-2020
 - Arhivs
 - Saite uz iepriekšējo UK e-portfeļa versiju
 - UK Privātuma politika

Uzraudzības komiteja

ES fondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības komitejas funkcijas nodrošina Finanšu ministrija. Uzraudzības komiteja ir lielākais un svarīgākais forums Latvijā, kurā tiek izskatīti būtiskākie jautājumi un pieņemti lēmumi, kas saistīti ar ES fondu un Kohēzijas fonda ieviešanu, uzraudzību, vadības sistēmu un stratēģiju.

Uzraudzības komiteja noteiktos pienākumus un funkcijas veic atbilstoši:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr.1303/2013;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr.2021/1060;
- Eiropas Savienības strukturfondu un Kohēzijas fonda 2014. – 2020. gada plānošanas perioda vadības likumam;
- Eiropas Savienības fondu 2021.—2027. gada plānošanas perioda vadības likumam.

Uzraudzības komiteju vada vadošais iestādes direktors, kuram ir pilnvaras izvēlēties un atļaut atkārtot iestādēm, sadarbības iestādēm, revīzija

Lauksaimniecības, zivsaimniecības, me
Zemkopības ministrijas mājaslapā [sekt](#)



Valsts kanceleja

Grozījumi Ministru kabineta 2022. gada 20. septembra ...

Tiesību aktu projekti

Sēdes neskatāmie ziņojumi

Sabiedrības līdzdalība

Sēdes

Ministriņām dotie uzdevumi

Deklasificētie dokumenti

Pieteikties jaunumiem

Pieteikt TAP slēgtās vides kontu

Atvērtie dati

Video palīgs

KĀ UZRAKSTĪT TIESĪBŪ AKTU

ⓘ **Lai iesniegtu iebildumus / priekšlikumus ir jāpieslēdzas kā juridiskas personas pārstāvim!**

Projekta ID	23-TA-2246
Tiesību akta nosaukums	Grozījumi Ministru kabineta 2022. gada 20. septembra noteikumos Nr. 594 "Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1.2. reformu un investīciju virziena "Energoefektivitātes uzlabošana" 1.2.1.2.1. investīcijas "Energoefektivitātes paaugstināšana uzņēmējdarbībā (ietverot pāreju uz atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu siltumapgādē un pētniecības un attīstības aktivitātes (t. sk. bioekonomikā))" 1.2.1.2.1.1. posmuma "Energoefektivitātes paaugstināšana uzņēmējdarbībā (ietverot pāreju uz atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu siltumapgādē)" īstenošanas noteikumi"
Tiesību akta veids	Noteikumu projekts

SNIEGT ATZINUMU PIET

Saskaņošana

Pieprasīts	Sniegts
30.10.2023.	13.11
22.11.2023.	29.11

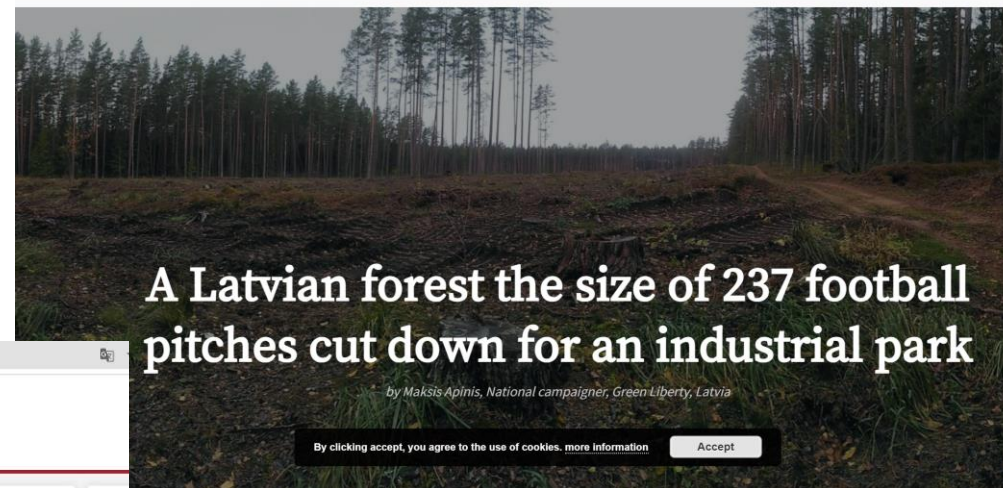
bankwatch.org/story/a-latvian-forest-the-size-of-237-football-pitches-cut-down-for-an-industrial-park

CEE Bankwatch Network

About us

What we do

News



A Latvian forest the size of 237 football pitches cut down for an industrial park

by Maksis Apinis, National campaigner, Green Liberty, Latvia

By clicking accept, you agree to the use of cookies. [more information](#)

Accept



Zaļā brīvība

Lapu 17, Rīga, LV 1002 • www.zalabriviba.lv • info@zalabriviba.lv